

УДК 75.046

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.3.13>

Музиченко Ганна В'ячеславівна
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-7890-9615

Агаманюк Зоя Миколаївна
доктор філософських наук, професор,
доцент кафедри філософії, соціології
та менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-7299-409X

ТВОРЧІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Актуальність проблеми. Поточну культурну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як результат різних соціокультурних процесів і впливів, що породжує як внутрішньо-особистісну, так і загальну семантичну напруженість в соціумі. У цьому контексті становить інтерес розгляд тих змістів, які функціонують у символах у тому чи іншому культурному середовищі. Виявлення цих складових має наблизити нас до розуміння непростих особистісних і колективних смислових колізій, із якими ми щоденно стикаємося на зламі культур та епох.

Мета статті – проаналізувати творчість як феномен культури та запоруку формування культурної спадщини в сучасних суспільствах та в Україні зокрема.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи та підходи. Історико-філософський – для дослідження спадкоємності культурного досвіду. Дедуктивний метод дозволив виявити ознаки культурного мислення в сучасному розумінні; діалектичний – творчість та її роль у формуванні культурної спадщини. Культурологічний підхід використовувався з метою виявлення залежності комп'ютеризацією, інформатизацією та змінами в освіті.

Результати дослідження. В основі будь-якої творчості лежить людська потреба в побудові нових форм і засобів культурної діяльності, виробництві матеріальних і духовних цінностей. Культурна творчість вписується в загальносоціальне структурне сприйняття людиною світу: потреба – діяльність – предмет споживання.

Різноманітність культур сприяє їхньому обміну, що, в свою чергу, веде до запозичення елементів, які мають загальнолюдську цінність. Запозичення певних аспектів інокультури не загрожує національній самобутності, оскільки ці елементи мають універсальний характер. Такі запозичення гармонійно вписуються в існуючу культурну традицію, не спотворюючи її. Сила та гнучкість цієї традиції дозволяють окремим народам використовувати культурні запозичення без втрат для своєї національної ідентичності. Це прагнення західної культури та технологій зберігати свій національно-культурний колорит. Консолідація націй і культур передбачає діалог, а не конфронтацію, те, що загальнолюдські цінності та інтереси переважають над іншими інтересами, і що плюралізм існуючого та майбутнього світу є умовою розвитку та взаємозбагачення політичних систем, країн, народів і культур. Всебічний розвиток кожної етнічної культури базується на власних культурних традиціях і надбаннях.

Мета виховання особистості полягає в оволодінні спадщиною, яка б детермінувала культурну творчість як засіб самореалізації людських сутнісних сил. Відомо, що культурна спадщина не зводиться до матеріалізованих у речах цінностей. Вона містить духовні цінності –

норми моралі, настрої, звички, почиття, народні звичаї і, звичайно, інтелектуальну культуру, яка транслюється від покоління до покоління, культуру творчого мислення.

Ключові слова: суспільство, ідеологія, пропаганда, творчість, мислення, творче (креативне) мислення, культура, культурна спадщина, цінності, національна культурна спадщина, комп'ютеризація, цифровізація, інформаційний простір.

Вступ. Численні публікації українських суспільствознавців, філософів, культурологів, соціологів за всі роки Незалежності звертають увагу на той факт, що довгий час на українське суспільство був скерований шалений потік ідеологічно заангажованої російськомовної телевізійної, книжкової продукції, відвертої пропаганди бездуховності і жорстокості та низькопробної музики, яка заволоділа простором ФМ станцій. У сучасних умовах відкритої російської агресії виник шанс раз і назавжди нарешті перекрити цей ідеологічний бруд, починаючи з маршруток до кафе та філармоній і закінчуючи державним концертним палацом «Україна». При цьому паралельно існували й молоді українські виконавці і гурти, які самотужки при відсутності допомоги та реклами культивували і нині продовжують творити зовсім іншу за змістами і символами актуальну музику.

Сьогодні разом зі змінами соціально-культурних установок у суспільстві в Україні відбувається й помітний процес оновлення суспільства і його культурної творчості.

Мета статті – проаналізувати творчість як феномен культури та запоруку формування культурної спадщини в сучасних суспільствах та в Україні зокрема.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи та підходи. Історико-філософський – для дослідження спадкоємності культурного досвіду. Дедуктивний метод дозволив виявити ознаки культурного мислення в сучасному розумінні. Діалектичний – творчість та її роль у формуванні культурної спадщини. Культурологічний підхід використовувався з метою виявлення залежності комп'ютеризацією, інформатизацією та змінами в освіті.

Результати дослідження. Найпоширенішим визначенням поняття творчості є таке: творчість – це цілеспрямована діяльність людини, яка створює матеріальні й духовні цінності суспільного значення. У процесі розподілу праці на розумову і фізичну, творчість стає професійною діяльністю художників (художня творчість) і вчених (наукова творчість). Існує також у різних формах самодіяльна творчість мас. В основі будь-якої творчості лежить людська потреба в побудові нових форм і засобів культурної діяльності, виробництві матеріальних і духовних цінностей. Культурна творчість вписується в загальносоціальне структурне сприйняття людиною світу: потреба – діяльність – предмет споживання. Культурно-творча діяльність завжди діалогічна (а не монологічна), в ній беруть участь Людина-Творець і Людина – Спадкоємець, художник і публіка (навіть «уявна публіка»). Художній витвір – це своєрідний результат колективної дії, співтворчості Людини-Творця як з попередніми поколіннями, так і з своїми сучасниками [1, с. 18].

Творчість – це евристична діяльність, яка припускає здійснення людиною того, що раніше безпосередньо не існувало, воно містить момент несподіваного, непередбаченого, імпровізаційного. Але в дійсності немає абсолютно нового і несподіваного стосовно існуючого. У процесі творчості старе заперечується новим, але разом з тим, нове спадкоємно пов'язане зі старим. Невизнання зв'язку нового зі старим перетворює його в чудо. Воно і є «чудом» людської діяльності, але таким «чудом», яке детермінується усім попереднім розвитком.

Творчий процес майже завжди проходить три основні стадії: 1) вивчення об'єкта, виникнення задуму нового твору; 2) кристалізація замислу (узагальнення результатів, моделювання елементів нового); 3) практичне втілення замислу в певному матеріалі, створення оригінальних, принципово нових, повністю непередбачених цінностей [3].

З точки зору діалектики культурно-творчий процес – це зняття, тобто суперечлива єдність і заперечення застарілого, спадкоємного зберігання життєздатного і формування нового. Отже, успадкування і творчість в культурі за своїм змістом збігаються, але кожний із цих трьох

моментів може домінувати що до двох інших. Все залежить від конкретних обставин, в яких відбувається дія суб'єкта. Необхідно мати на увазі: якщо спадкоємність культурного досвіду – це переважно об'єктивна передумова творчості, без якої людина взагалі не може вийти на рівень евристичної діяльності, то заперечення – перш за все суб'єктивний спосіб самоствердження Людини – Творця. Можна сказати і так: творити – значить не погоджуватися з традицією, авторитетами, з зробленими раніше стереотипами мислення і діяльності.

Заперечення, критичність – важливий елемент такої обов'язкової якості Людини – Творця, як інтелектуальна незалежність. Можна мати високий рівень інтелектуальності, але якщо це інтелект конформістського плану, його творчі потенції будуть невисокими. Крім інтелектуальної незалежності новаторові, як правило, притаманні гостра допитливість, гнучкість при зіткненні з будь-якими проблемами, вміння порівнювати декілька альтернативних варіантів. Мабуть, одним із критеріїв, які відрізняють «новатора від «адаптора», є більша здатність першого до критичного осмислення спадщини, до заперечення традиційних поглядів на предмет дослідження, перегляд традиційних поглядів на предмет дослідження, відкидання усталених догм і концепцій. Але це не означає, що «адаптори» повністю позбавлені елементів творчості в своїй діяльності. Творча праця – це єдність продуктивності і репродуктивності новаторства і традиціоналізму. Науці потрібні і «генератори» ідей, і їх розробники. Безумовно, реалізація творчих потенцій є важливою суттєвою ознакою гармонійно розвиненої особистості, основним критерієм культурного процесу. Але не можна, на наш погляд, цілком виключити з культурної діяльності людську діяльність репродуктивного характеру. По-перше, вона є необхідною передумовою творчості і, по-друге, сама репродуктивна діяльність не позбавлена моменту творчості. Штампувальник, наприклад, теж може бути творцем у своїй справі, хоча він виробляє (репродукує) одну і ту ж річ багаторазово, як і скрипаль, який повторює багаторазово одну і ту ж п'єсу і доводить до досконалості її виконання [5, с. 100].

Можливості інтенсифікації культурної творчості в багато разів зростають за умови її комп'ютеризації. Людина-Творець передає комп'ютеру більшу частину репродуктивної діяльності, залишаючи за собою пріоритет безпосередньо творчої праці. Нині оволодіти культурною спадщиною (а без цього творчість неможлива) стає все важче, Причина – в лавинному збільшенні інформації.

Сьогодні, коли комп'ютеризація культури стає фактом дійсності, люди намагаються подолати психологічний бар'єр перед комп'ютером. Не можна не бачити в ньому, незважаючи на його машинну оболонку, засіб гуманізації суспільства. Гуманно те, що допомагає Людині-Творцеві реалізувати сутнісні сили і, передусім, здатність до творчого мислення, комп'ютер колосально збільшує творчі можливості людини, зокрема, з його допомогою можна моделювати ситуації з історії людської культури, проводити екстраполяцію в майбутнє. Програмування в межах концепції культури як «другої природи» здатне створювати комп'ютерні моделі будь-яких світів – давніх, сучасних і майбутніх, з'ясувати особливості технології цивілізацій і культур, знаходити між ними спадкоємні зв'язки тощо.

Із розвитком комп'ютерної культури відбудуться глибокі зміни в освіті людей. Суть цих змін полягає саме в тому, що буде домінувати установка на універсалізм і піднесення загальної культури. Людина зможе зайнятися істинно людською діяльністю – творчістю. Вона повинна все більше мислити і все більше користуватися тим, що комп'ютер визволяє її від інтелектуального автоматизму. У такій ситуації надзвичайно актуалізуються проблеми формування культури творчого мислення особистості. Людство не винайшло поки що інших ефективних способів виховання культури мислення, ніж вивчення історії філософської думки. Особистість обов'язково повинна пройти «школу» людської думки, школу культурно-історичної творчості як свого народу, так і людства загалом. Важливо, щоб людина не поверхово підходила до культурного масиву, не обмежувалася суто зовнішньою показовою оболонкою «цивілізації», а сприйняла б глибинні пласти спадщини. Головна мета виховання особистості полягає в оволодінні спадщиною, яка б детермінувала культурну творчість як засіб самореалізації людських сутнісних сил. Відомо, що культурна спадщина не зводиться до

матеріалізованих у речах цінностей. Вона містить духовні цінності – норми моралі, настрої, звички, почуття, народні звичаї і, звичайно, інтелектуальну культуру, яка транслюється від покоління до покоління, культуру творчого мислення. Остання є сутнісною характеристикою людини [7, с. 30].

Характерними ознаками культурного, тобто розвиненого, творчого мислення особистості, на наш погляд, мають бути: науковий світогляд, широкий інтелектуальний кругозір, наукова методологія, вміння поєднувати знання з практичними потребами, глибоке засвоєння духовного потенціалу попередніх поколінь, прагнення до самовдосконалення і самовиховання.

Звичайно, наведені характерні ознаки розвиненого, творчого за своєю суттю мислення, не вичерпують всього змісту терміну «культура творчого мислення». Складність виховання особистості полягає в тому, що культура мислення, як і культура почуттів, не дається людині в готовому вигляді. Свідомість – це продукт духовного виробництва. Кожна людина заново створює (за допомогою суспільства) себе як істоту культурну, духовну [4].

Передумовою будь-якої творчості є культурна спадщина. Оскільки культурна творчість – це перетворююча об'єкт діяльність, то вона, з одного боку, змінює (зокрема, заперечує, відкидає) традиційні види діяльності, а з другого, продовжує і збагачує їх у нових, змінених умовах. Окрім того, вона містить в собі і те, що раніше не існувало безпосередньо в старому, а виникло в процесі розвитку. Поступ вільного духу має своєю передумовою наявність певного матеріалу, на який він спрямований і який він не тільки примножує, не тільки розширює, додаючи до нього новий матеріал, але й суттєво обробляє, перетворює. Це успадкування є одночасно і отриманням спадщини, і вступом до володіння цією спадщиною [2].

У процесі культурного успадкування людина розглядає спадщину в контексті існуючої історичної епохи. Збереження спадщини здійснюється завдяки її переосмисленню на основі нового бачення раніше створених цінностей.

Розвиток культурної спадщини народу та постійні запити молодого покоління на культурну спадщину є додатковими резервами для вирішення проблеми оновлення людського життя та рушійною силою прискорення шляху культурного прогресу. Як відомо, потенціал культурної спадщини не обмежується лише культурними досягненнями нашої країни та нації. Вона також може включати видатні досягнення співіснуючих національних культур. Тому що ці досягнення мають універсальність і загальнолюдське значення. Саме в процесі культурної взаємодії може конкретизуватися універсальність і універсальна значущість у національному культурному зразку. Культурні цінності, створені спочатку в лоні національної культури та відображаючи інтереси окремих соціальних груп і класів, були піднесені до рівня загальнолюдських цінностей через процес міжнародного та міжкультурного відбору, створюючи глобальну скарбницю культури [2].

Консолідація націй і культур передбачає діалог, а не конфронтацію, те, що загальнолюдські цінності та інтереси переважають над іншими інтересами, і що плюралізм існуючого та майбутнього світу є умовою розвитку та взаємозбагачення політичних систем, країн, народів і культур. Головна тенденція полягає в тому, що соціальні структури країн Західної та Східної Європи все більше спираються на технологічні та культурні досягнення одна одної [6, с. 342].

Європейське суспільство прагне до гармонійного існування, до нового рівня становлення і розвитку загальнолюдської культури – єдиного культурного простору. На нашу думку, це має відбуватися за двома основними напрямками. Передусім, по лінії переборення замкненості національних культур, ізольованості і відчуження «локальних» цивілізацій, налагодження активного обміну культурними цінностями між ними. Основою культурної консолідації людства є спільний знаменник усіх національних культур – гуманізм. У кожній національній культурі – в її фольклорі, релігії, мистецтві, філософії – загальним мотивом є ідея неповторності, унікальності людини, визнання її права на життя і культурну творчість [7, с. 29–34]. Серед тез і постулатів програми розвитку культури, яка проголошена з ініціативи ЮНЕСКО ще в 1986 році, знаходимо таке: єдність в різноманітності як символ справжньої культури, як ґрунт, на якому здатне об'єднатися людство, тенденція гуманізації політики, спрямованої на

зміцнення цілісного світу в усій різноманітності існуючих розбіжностей, поглиблення загальнолюдських засад у вирішенні завдань практичної політики.

Національна культурна спадщина не може бути закрита через визнання інших народів і країн. Вона має органічно увійти в світову культурну скарбницю і збагачуватися за її рахунок. Звичайно, існує певна небезпека втрати культурної унікальності через культурну експансію (американізація західної культури стала очевидним фактом). Розвиток науки і техніки також сприяв стандартизації та уніфікації культурної та творчої діяльності в усьому світі. Але протидією цим тенденціям є здатність національної культури до самозбереження та самовідтворення. Жодна культурна інновація не може змінити живу культуру, вироблену в межах національної традиції. Тому другим напрямком розвитку гармонійного культурного простору є збереження та відтворення культурної спадщини кожного етносу. Всебічний розвиток кожної етнічної культури базується на власних культурних традиціях і надбаннях [7, с. 29–32].

Необхідною умовою саморозвитку національної культури, тобто наявності живої культурної традиції, є гуманізація всієї системи суспільних відносин, починаючи з гуманізації політичних відносин. Відсутність справжньої демократії та свободи вираження поглядів, економічна та політична диктатура, що обов'язково поширюється на духовну сферу, соціальна незахищеність окремих людей і цілих країн – усе це спотворює та гальмує процес культурної творчості, обмежує її ініціативу індивідів і відокремлюють їх від традиційних національних і культурних засад, що призводить до втрати соціальної пам'яті. Як приклад можна згадати деформацію та застій національної культури в Радянському Союзі. Альтернативою стало відродження національної духовності та національних культурних традицій в роки незалежності безпосередньо пов'язане з темпами оновлення та розвитку соціально-економічної, ідеологічної та політичної сфер суспільства. Відновлення соціального статусу українського народу як господаря власної землі, матеріальної і духовної культури та багатовікової долі – це шлях до культурного самовідродження української нації. Інфраструктура культурної творчості та притаманні їй функції, які історично склалися в тоталітарних суспільствах, потребують докорінної реконструкції.

Різноманітність культур сприяє їхньому обміну, що, в свою чергу, веде до запозичення елементів, які мають загальнолюдську цінність. Запозичення певних аспектів інокультури не загрожує національній самобутності, оскільки ці елементи мають універсальний характер. Такі запозичення гармонійно вписуються в існуючу культурну традицію, не спотворюючи її. Сила та гнучкість цієї традиції дозволяють окремим народам використовувати культурні запозичення без втрат для своєї національної ідентичності. Це прагнення західної культури та технологій зберігати свій національно-культурний колорит.

Інтерес до проблеми успадкування в культурі не зменшується, а, навпаки, зростає в рамках культурології та філософії культури. Переосмислення минулого та нове його сприйняття з огляду на сучасні завдання є способом, за допомогою якого нові покоління можуть отримати додаткові імпульси для творчості. У них буде своя, унікальна інтерпретація та історично зумовлене бачення культурної спадщини. Проте наявність «свого» погляду на минуле культури у кожного покоління не є тотожною культурно-історичному релятивізму. Адже багатство культурної спадщини безмежне і різноманітне, що відкриває можливості для багатозначної інтерпретації в контексті оновленого життя [5, с. 102].

Висновки. З'ясовано, що творити – означає не погоджуватися з традицією, авторитетами, із зробленими раніше стереотипами мислення і діяльності. Заперечення, критичність – важливий елемент такої обов'язкової якості Людини – Творця та інтелектуальна незалежність.

Доведено, що дослідження процесу спадкоємності культурного досвіду закладає основу стабільному майбутньому. Будь-яке суспільство не зможе вижити, якщо буде нездатним формувати й зберігати культурну спадщину.

Виявлено, що в умовах цифровізації, комп'ютеризації та глобалізації відбуваються зміни в освіті. Починає домінувати установка на універсалізм і піднесення загальної культури. Людина має більше можливостей зайнятися творчістю.

З'ясовано, що успадкування і творчість в культурі за своїм змістом збігаються, але кожний із цих трьох моментів може домінувати щодо двох інших. Все залежить від конкретних обставин, в яких відбувається дія суб'єкта.

Розглянуто, що підґрунтям розвитку національної культури є культурна спадщина. Культурна творчість змінює (зокрема, заперечує, відкидає) традиційні види діяльності, водночас продовжує і збагачує їх у нових, змінених умовах. Це успадкування є одночасно і отриманням спадщини, і вступом до володіння цією спадщиною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 584 с.
2. Культурна спадщина. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. URL: <https://esu.com.ua/article-51479>
3. Культурологія: Підручник. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 433 с.
4. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ : МП Абрис, 1991. 272 с.
5. Осієвська Ю. С. Культурна спадщина як драйвер соціокультурного розвитку на сучасному етапі: ефективність регіональної моделі. *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 1. С. 99–105.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ : Арттек, 2021. 727 с.
7. Степанов В. Ю. Визначення поняття «культурна спадщина» в культурному просторі України. *Культура України*. Випуск 48. 2015. С. 29–39.

REFERENCES

1. Kordon M. V. Ukrayins'ka ta zarubizhna kul'tura: kurs lektsiy [Ukrainian and foreign culture: a course of lecture]. Kyiv : Tsentr navchal'noyi literatury, 2005. 584 s. [in Ukrainian].
2. Kul'turna spadshchyna [Cultural heritage]. Entsyklopediya Suchasnoyi Ukrayiny [Elektronnyy resurs] / Redkol. : I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovs'kyi, M. H. Zheleznyak [ta in.]; NAN Ukrayiny, NTSH. K. : Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen' NAN Ukrayiny, 2016. Rezhym dostupu : <https://esu.com.ua/article-51479> [in Ukrainian].
3. Kul'turolohiya: Pidruchnyk [Culturology: Textbook]. Odesa: Universytet Ushyns'koho, 2023. 433 s. [in Ukrainian].
4. Ohiyenko I. Ukrayins'ka kul'tura. Korotka istoriya kul'turnoho zhyttya ukrayins'koho narodu [Ukrainian culture. A brief history of the cultural life of the Ukrainian people]. Kyiv : MP Abrys, 1991. 272 s. [in Ukrainian].
5. Osiyevs'ka Yu. S. Kul'turna spadshchyna yak drayver sotsiokul'turnoho rozvytku na suchasnomu etapi: efektyvnist' rehional'noyi modeli [Cultural heritage as a driver of socio-cultural development at the present stage: the effectiveness of the regional model.]. *Kul'tura i suchasnist' : al'manakh*. 2022. № 1. S. 99–105. [in Ukrainian].
6. Popovych M. V. Narys istoriyi kul'tury Ukrayiny [Sketch of the history of culture of Ukraine]. Kyiv : Artek, 2021. 727 s.
7. Stepanov V. Yu. Vyznachennya ponyattya «kul'turna spadshchyna» v kul'turnomu prostori Ukrayiny [Definition of the concept of “cultural heritage” in the cultural space of Ukraine]. *Kul'tura Ukrayiny*. Vypusk 48. 2015. S. 29–39. [in Ukrainian].

Muzychenko Ganna Viacheslavivna

Doctor of Political Science, Professor,

Professor at the Department of Political Science and Law

South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

orcid.org/0000-0002-7890-9615

Atamaniuk Zoia Mykolaivna

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Associate Professor at the Department of philosophy,
sociology and management of socio-cultural activity
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine.
orcid.org/0000-0001-7299-409X

CREATIVITY AS A PREREQUISITE FOR THE CULTURAL HERITAGE FORMATION

The relevance of the problem. *The current cultural situation in Ukraine can be characterized as the result of various socio-cultural processes and influences, which generates both intrapersonal and general semantic tensions in society. In this context, it is of interest to consider the meanings that function in symbols in a particular cultural environment. Identifying these components should bring us closer to understanding the difficult personal and collective semantic conflicts that we face on a daily basis at the turn of cultures and epochs.*

The purpose of the article is to analyze creativity as a cultural phenomenon and a key to the cultural heritage formation in modern societies and in Ukraine in particular.

Research methods. *The research used general scientific methods and approaches. The historical and philosophical methods were used to study the continuity of cultural experience. The deductive method allowed us to identify signs of cultural thinking in the modern sense. The dialectical method was used to study creativity and its role in shaping cultural heritage. The cultural approach was used to identify the dependence of computerization, informatization and changes in education.*

Research results. *The basis of any creativity is the human need to build new forms and means of cultural activity, to produce material and spiritual values. Cultural creativity fits into the general social structural perception of the world by a person: need – activity – object of consumption.*

The diversity of cultures facilitates their exchange, which, in turn, leads to the borrowing of elements of universal value. The borrowing of certain aspects of a foreign culture does not threaten national identity, as these elements are universal. Such borrowings harmoniously fit into the existing cultural tradition without distorting it. The strength and flexibility of this tradition allow individual nations to use cultural borrowings without losing their national identity. This is the desire of Western culture and technology to preserve their national and cultural flavor. The consolidation of nations and cultures implies dialogue rather than confrontation, that universal values and interests prevail over other interests, and that the pluralism of the existing and future world is a condition for the development and mutual enrichment of political systems, countries, peoples and cultures. The comprehensive development of each ethnic culture is based on its own cultural traditions and achievements.

The purpose of personality education is to master the heritage that would determine cultural creativity as a means of self-realization of human essential forces. It is known that cultural heritage is not limited to values materialized in things. It contains spiritual values – moral norms, moods, habits, feelings, folk customs and, of course, intellectual culture, which is transmitted from generation to generation, the culture of creative thinking.

Key words: *society, ideology, propaganda, creativity, thinking, creative thinking, culture, cultural heritage, values, national cultural heritage, computerization, digitalization, information space.*